

KÖYLÜLERİ KOYUNLAR YERDİ; ŞİMDİ EMPERYALİZM YİYOR

Aydınlık Dergisi, 4 Ekim 2001

Yıldırım Koç

İşçi sınıfı hareketinin gelişmesinin önkoşullarından biri, mülksüzleşmiş kitlelerdir. İşçi, özgür emekçidir. Bu özgürlük iki boyutludur: (i) üretim araçları mülkiyetinden kopmuş olmak (mülksüzleşmek); (ii) işgücünü satma özgürlüğüne sahip olmak. Kapitalizmin tarımda gelişmesinde önde gelen modellerden biri, ortakçıların ve/veya kiracıların topraklarından kovulması ve büyük kapitalist işletmelerin kurulması sürecidir. Bunun en güzel örneği, 16. yüzyıl İngiltere'sidir. Ünlü "çitleme" hareketi, ortakçı ve kiracıların, yeni gelişen yünlü sanayiine ham madde sağlayacak koyunlara mera sağlamak için arazilerinden kovulmalarınıdır. Mülksüzleştirilen ve kentlere sürülenler, önce açlığa mahkum edilir ve ardından bir süreç içinde İngiliz işçi sınıfına dönüşürler. Açlığa mahkum edilenler bu arada hırsızlık yaparlar. Hırsızlığın cezası idamdır. Ancak hırsızlık devam eder. Çok sayıda insan asılarak öldürülür.

Thomas More dönemin çağdaşıdır. 1478 yılında doğmuş ve ünlü **Utopia** kitabını 1516 yılında yayımlamıştır. Thomas More'un kitabında, koyunların insanları yemesi, Sabahattin Eyuboğlu, Mina Urgan ve Vedat Günyol'un güzel Türkçesiyle, şöyle anlatılır ¹ (Thomas More Kardinal'le konuşmaktadır):

"Soylular sınıfı ve uşak takımı sizi kaygılandıran çapulculukların tek nedenleri değildir. Yalnız sizin adaya (İngiltere) özgü bir bela daha var başınızda."

"Nedir o?" diye sordu Kardinal.

"Bütün İngiltere'yi saran koyun sürüleri. Başka yerlerde o kadar tatlı, o kadar tok gözlü olan bu hayvanlar sizin memleketinizde öyle aç gözlü, öyle doymak bilmez olmuşlar ki, insanları bile yiyorlar, kırları, köyleri, evleri silip süpürüyorlar.

"Gerçekten, en ince, en değerli yünü çıkaran krallığınızın her yanında soylular, zenginler hatta pek sayın rahipler bile toprak için birbirine giriyorlar. Bu zavallılara iradları, türlü kazançları, toprak gelirleri yetmiyor; işsiz güçsüz oturup keyif çatmak, devlete bir yarar getirmeden halkın sırtından geçinmek gözlerini doyurmuyor adamların. Geniş tarım topraklarını boşaltıp otlak yapıyorlar. Evleri yıkıp kiliseyi bırakıyorlar yalnız, onu da akıl olarak kullanıyorlar. En çok oturlan en çok işlenen yerleri çöle çeviriyorlar. Ormanlara, parklara, av hayvanlarına ayırdığınız yerler yetmiyormuş gibi.

"Böyle doymak bilmez cimrinin biri binlerce dönümlük yeri kuşatıyor. İçindeki namuslu çiftçileri evlerinden çıkıyor: Kimini yalanla dolanla, kimini zorla, kimini de türlü yollardan tedirgin edip yerlerini satmak zorunda bırakarak. Doyuracak karınları paralarından çok fazla olan bu köylüler (tarım çok kol isteyen bir iştir çünkü) çoluk çocukları, dulları yetimleri, ana babaları ve torunlarıyla yollara düşerler. Doğdukları evden, karınlarını doyuran topraktan ağlayarak uzaklaşır zavallılar ve barınacak yer bulamazlar. O zaman kap kacaklarını, pıllarını pırtılarını yok bahasına satarlar. Onlar da bitince ne kalır yapılacak: Çalmak ve Tanrı buyruğuyla asılmak. Yoksulluklarını dilencilikle sürdürmek isteyenler de çıkabilir. Onları da serseri diye yakalayıp zindana atıverirler. Oysa nedir suçları bu insanların? Çalışmaya can attıkları halde kendilerine iş verecek kimseyi bulamamak. Hem hangi işe girebilirler zaten? Toprakta başka şeyden anlamazlar ki. Ekim biçim olmayan yerde iş yoktur onlara. Eskiden yüzlerce kolun çalıştığı topraklarda koyunları olatmaya bir tek çoban yeter."

Thomas More, sanki 1510'ları değil de, günümüzde mülksüzleşen köylülerin kaderini anlatıyor. Ancak günümüzde köylülerini koyunlar aracılığıyla yerli büyük toprak sahipleri değil de, emperyalizm (IMF ve Dünya Bankası aracılığıyla) yiyor.

Emperyalizm, anti-komünist mücadelede bir taraftan Yeşil Kuşak kuramını geliştirirken, az gelişmiş ülkelerde küçük üreticileri korumaya ve geliştirmeye dayalı bir strateji de

¹ More, T., **Utopia**, Çan Yay., İstanbul, 1964, s.63-4.

oluşturdu.. Dünya Bankası Başkanı McNamara 1973 yılındaki Nairobi konuşmasında, küçük üreticiliğin desteklenmesi gerektiğini vurguluyordu. Dünya Bankası, yüz milyonlarca dolarlık krediler vererek, küçük üreticiliği korudu. Amaç, Çin, Vietnam, Kore gibi ülkelerde görülen sürecin (topraksız ve az topraklı yoksul köylülüğün Komünist Partisi'nin arkasına takılarak milli demokratik bir devrim yapması; "yeni demokrasi") tekrarlanmasını önlemektir. Bu politika Türkiye'de de uygulandı. Tarıma verilen destek, küçük üreticiliği yaşattı ve geliştirdi. Ayrıca, 1970'li yıllarda Çorum-Çankırı ve Erzurum Entegre Kırsal Kalkınma Program ve Projeleri ve daha sonraları Karadeniz Bölgesi Entegre Kırsal Kalkınma Projesi gibi girişimler desteklendi.

Ancak 1970'li yıllarda kapitalizmin Altın Çağı'nın sona ermesi ve sürekli durgunluk ve dönem dönem krizler çağının başlamasıyla, küçük üreticiliğe siyasal kaygılarla büyük kaynak ayırma olanağı ortadan kalktı. 1989-1991 döneminde Sovyet sisteminin çökmesinin ardından, emperyalizm böyle bir kaygı da duymamaya başladı ². Küçük üreticilik (yeni teknolojiler sayesinde üretimi dünya ölçeğinde planlayabilen ulusötesi sermayenin az gelişmiş ülkelere kaydırıldığı imalat sanayi işletmelerinde çalışacak ucuz işgücünü oluşturmak amacıyla) hızla yoksullaştırılıyor, mülksüzleştiriliyor ve işçileştiriliyor. Köylülüğün, siyasal nedenlerle yaklaşık 40-50 yıl geciktirilmiş mülksüzleştirme, bugün hızlı bir biçimde gerçekleştiriliyor.

16. yüzyıl İngiltere'sinde köylüleri koyunlar yemişti. Şimdi IMF (emperyalizm) yiyor.

² Bu konuda çok güzel bir değerlendirme için bkz. Aydın, Zülküf, "Tarım Üreticisi Yapısal Uyum Politikaları Kıskaçı Altında," **Ekonom**, Mart 2001.